

AKTUELNO: 4. februar – Svetski dan borbe protiv raka 2020.

04.02.2020

Svetska zdravstvena organizacija sa Međunarodnim udruženjem za borbu protiv raka svakog 4. februara obeležava Svetski dan borbe protiv raka. Međunarodno udruženje za borbu protiv raka počelo je 2019. godine trogodišnju kampanju pod sloganom "Ja sam, ja hoću" kojom se podseća da pojedinac i zajednica mogu da doprinesu smanjenju globalnog opterećenja malignim bolestima. Prema poslednjim procenama Svetske zdravstvene organizacije i Međunarodne agencije za istraživanje raka, obolevanje od malignih bolesti u svetu je poraslo na 18,1 miliona ljudi i registrovano je 9,6 miliona smrtnih slučajeva od svih lokalizacija malignih tumora u 2018. godini. Tokom života, jedan od pet muškaraca i jedna od šest žena oboleti od raka, a jedan od osam muškaraca i jedna od jedanaest žena umreti od nekog oblika maligne bolesti. Povećano opterećenje rakom je posledica nekoliko faktora, od kojih su najznačajniji, ukupan porast stanovništva i produčeno očekivano trajanje života, ali i promena učestalosti određenih faktora rizika raka povezanih sa socijalnim i ekonomskim razvojem. Primer su zemlje ubrzanog ekonomskog razvoja gde su u prošlosti najučestaliji bili maligni tumori koji su posledica infekcije.

Sada se u ovim zemljama

pojavljuju oni tipovi malignih bolesti koji se dovode u vezu sa stilom života i koji su učestaliji u industrijski razvijenim zemljama. Uprkos toj činjenici i dalje hronične infekcije učestvuju u nastanku malignih tumora sa 15-20%, odnosno 16%. Procenat je manji od 5% u razvijenim zemljama i prelazi 50% u subsaharskoj Africi (npr. infekcija HPV-om i visoka stopa obolevanja od raka grlišta materice). Preventivni programi u razvijenim zemljama doveli do značajnog smanjenja stopa obolevanja od nekih lokalizacija raka, kao što su rak pluća (primer, kod muškaraca u Severnoj Evropi i Severnoj Americi) i rak grlišta materice, ali novi podaci pokazuju da se i dalje većina zemalja još suočava sa povećanjem apsolutnog broja slučajeva malignih bolesti koji se kasno dijagnostikuju i zahtevaju dugotrajno lečenje i negu.

Â

Vodeće lokalizacije raka u svetu

Rak pluća, rak dojke i rak debelog creva su vodeće lokalizacije raka u obolevanju i u umiranju. Ove tri vrste raka čine zajedno jednu trećinu novoobolelih i umrlih osoba od raka u svetu.

Â

Opterećenje rakom u Srbiji

U Srbiji je tokom 2016. godine od svih malignih tumora obolelo 40.241 osoba (21.126 muškaraca i 19.115 žena). Iste godine od raka je umrlo 21.526 osoba oba pola, 12.253 muškaraca i 9.273 žene. Vodeći uzroci obolevanja i umiranja od raka u našoj zemlji gotovo su identični vodećim uzrocima obolevanja i smrtnosti od malignih tumora u većini zemalja u razvoju. Muškarci u našoj sredini najviše su obolevali od raka pluća, kolona i rektuma i prostate. Kod žena maligni proces je najčešće bio lokalizovan na dojci, kolonu i rektumu, plućima i grlištu materice.

Maligni tumori pluća i bronha su vodeća lokalizacija i u obolevanju i u umiranju među muškarcima, odnosno drugi su po učestalosti uzrok obolevanja i umiranja među ženama sa

dijagnozom raka. Tokom

2016. godine u Srbiji od raka bronha i pluća obolelo je 6.546 osoba (4.519 muškaraca i 2.027 žena) i umrlo je 5.335 osoba oba pola (3.848 muškaraca i 1.507 žena).

Â

Rak dojke najčešći je maligni tumor u obolevanju i umiranju kod žena. U Srbiji je 2016. godine od malignih tumora dojke obolelo je 4.395 i umrlo 1.713 žena.

Maligni tumori debelog creva i rektuma u našoj zemlji druga su po učestalosti lokalizacija raka u obolevanju i umiranju kod muškaraca, odnosno treći po učestalosti u obolevanju i u umiranju od malignih tumora kod žena. Od malignih tumora debelog creva i rektuma obolele su 4.373 osobe (2.733 muškarca i 1.640 žena) i umrlo je 2.587 osoba oba pola (1.600 muškaraca i 987 žena).

Â

Rak grlišta materice je tokom 2016. godine bio četvrti po učestalosti maligni tumor u obolevanju i česti po učestalosti u umiranju među našim ženama. Dijagnoza raka grlišta materice je postavljena iste godine kod 1.239 žena, dok je 453 žene umrlo od ove vrste malignog tumora.

Â

Treći po učestalosti maligni proces među našim muškarcima lokalizovan je na prostati. Tokom 2016. godine od raka prostate novoobolelo je 2.214 muškaraca i umro je 981 muškarac.

Â

Srbija se prema procenama Međunarodne agencije za istraživanje raka svrstava među 40 zemalja Evrope u grupu zemalja sa srednjim rizikom obolevanja (nalazi se na 12. mestu) i visokim rizikom umiranja od malignih bolesti u Evropi (na drugom mestu odmah posle Mađarske). Procenjene stope obolevanja od svih malignih tumora su niže kod muškaraca nego kod žena.

Institut za javno zdravlje Srbije – Dr Milan Jovanović Batut sa mrežom instituta i zavoda za javno zdravlje planira promotivno edukativne aktivnosti usmerene ka informisanju stanovništva o prepoznavanju ranih simptoma i znaka malignih bolesti i njihovom osnaživanju da preuzmu odgovornost za sopstveno zdravlje i da se na vreme jave lekaru radi kontrole zdravlja, rane dijagnostike i pravovremenog lečenja. Takođe je veoma važno boriti se protiv mitova, dezinformacija i zabluda u vezi sa malignim bolestima, jer odlaganje i/ili izbegavanje ranog otkrivanja, adekvatnog lečenja i nege, dovodi do lošijeg ishoda po zdravlje. Neophodno je osnažiti našu zajednicu, kako bi se kreiralo javno mnjenje protiv diskriminacije ljudi obolelih od malignih bolesti, kako na radnom mestu, tako i u zdravstvenom sistemu, kao i u našim društvima.

Â

Centar za promociju zdravlja ZZJZ Vranje

